

7. OPENBARE VERLICHTING EN STRAATMEUBILAIR

7.1 OPENBARE VERLICHTING

Vaak wordt pas bij het uitgewerkte ontwerp van de publieke ruimte gedacht aan de openbare verlichting. Dat bemoeilijkt zo echter de inpassing in het project. De inpassing van de verlichting omvat twee aspecten: het belangrijke functionele aspect en de vaak onderschatte ruimtelijke impact. Als straatmeubilair zullen de in hoofdzaak verticale verlichtingselementen vooral overdag bijdragen tot het ruimtelijke beeld. Vorm, grootte, kleur, lijnvorming en herhalingsritme spelen dan een rol. Bij nacht heeft verlichting behalve een nutsfunctie ook invloed op het beeld en de sfeer van straten of pleinen.

RICHTLIJNEN VOOR OPENBARE VERLICHTING

- Wees heel selectief bij de keuze van verlichtingselementen: gebruik standaardmateriaal behalve wanneer de omstandigheden het vereisen.
- Werk steeds op maat van de plek: pas de materiaalkeuze aan de locatie aan: zoals gesteld gaat het in dit bestek vooral om verblijfsgebieden.
- Kies steeds robuust materiaal, want het moet bestand zijn tegen vandalisme. Zeker toestellen die op minder dan 4 m hoogte geplaatst zijn, zijn aan deze voorwaarde gebonden.
- Hanteer een rationeel energiegebruik: bepaal zorgvuldig welke zones moeten worden verlicht en welke niet, om lichtvervuiling zoveel mogelijk te vermijden.
- Net zoals groen kan verlichting ook worden ingezet om de leefbaarheid van de publieke ruimte te versterken (geleiding, ondersteuning poortefecten enz.).
- Besteed voldoende aandacht aan het onderhoud: gebruik steeds onderhoudsvriendelijk materiaal; zorg ervoor dat het gebruikte materiaal onder meer gemakkelijk herstelbaar is.

7.2 STRAATMEUBILAIR

Vaak wordt de functie van straatmeubilair onderbelicht. Het aangewende straatmeubilair bepaalt immers het beeld van een project. De functie van deze aankleding van een project mag dan ook niet worden verwaarloosd. Gelukkig is er een geleidelijke kentering. Heel wat gemeenten besteden de laatste jaren meer aandacht aan dit onderwerp, wat leidt tot een standaardisering die verantwoorde keuzes mogelijk maakt en beheersmatig veel voordelen biedt.

Een goed voorbeeld is de stad Antwerpen, die al enkele jaren de 'Straatmeubilaris' hanteert. De keuze van het straatmeubilair gebeurt op basis van tien doelstellingen: functioneel, rationeel, creatief en esthetisch, ergonomisch, harmonieus, duurzaam, conform de norm, toegankelijk, onderhoudsvriendelijk en betaalbaar.

RICHTLIJNEN VOOR STRAATMEUBILAIR

- Maak een verantwoorde keuze qua straatmeubilair: enkel meubilair dat aansluit bij de doelgroep en harmonieus kadert in de omgeving mag worden aangewend.
- Zorg voor een oordeelkundige inplanting van het straatmeubilair.
- Zorg ervoor dat het straatmeubilair een hoogwaardige functionaliteit heeft: enkel materiaal dat werkelijk nut heeft, mag worden geplaatst. Straatmeubilair zoals banken, vuilnisbakken, telefooncellen, brievenbussen enz. moet ook bereikbaar en bruikbaar zijn voor rolstoelgebruikers. Ze kunnen het best in een kleur die contrasteert met de omgeving worden gemaakt of worden voorzien van een markering (bij voorkeur door de fabrikant duurzaam in het obstakel aangebracht) en beveiligd tot

7. Openbare verlichting en straatmeubilair

op de grond. Een in kleur en textuur contrasterend materiaal rond het obstakel aanbrengen, bevordert de opmerikbaarheid van obstakels.

- Breng het straatmeubilair op één lijn aan naast de looproute, zodat men een obstakelvrije loopzone (= een continu en vloeiend verloop) kan voorzien. Het willekeurig inplanten van straatmeubilair veroorzaakt onnodige obstakels. Vooral voor personen met visuele beperkingen en rolstoelgebruikers is de zigzagbeweging om deze obstakels te vermijden, een hinderlijk en gevaarlijk parcours. Straat- of parkmeubilair moet bijgevolg buiten de looproute worden geplaatst.
- Voorzie zitelementen met zitplaatsen op verschillende hoogtes. Die zijn voor iedereen bruikbaar. De hoogte van een zitbank is normaal 50 cm, de diepte 40 cm.
- Voorzie op een rustplek naast een zitbank ook extra plaats voor rolstoelen, kinderwagens, fietsen enz. zodat de doorgang van het wandelpad niet belemmerd wordt. Die plaats moet verhard zijn en minstens 1,50 m op 1,50 m bedragen.
- Voorzie ook een vrije plaats voor rolstoelen tussen de andere zitvoorzieningen met als afmetingen minstens 0,90 m op 1,20 m.
- Plant ook banken in met armleuningen en een rugsteun voor mensen die slecht te been zijn. Een arm- en rugleuning vergemakkelijken immers het opstaan.
- Rustpunten moeten niet noodzakelijk zitplaatsen zijn. Voor een korte pauze kan een steunpunt of leuning volstaan.
- Beperk de hoogte van de beplanting tot maximaal 90 cm om het uitzicht op rustpunten niet te belemmeren. Om personen met een rolstoel gebruik te laten maken van een picknicktafel, moet de ruimte onder de tafel minstens 70 cm bedragen in de hoogte, 60 cm in de diepte en 90 cm in de breedte. Plantenbakken en verhoogde borders op een hoogte van ongeveer 70 cm verhogen de belevingswaarde voor rolstoelgebruikers en mensen die zich moeilijk kunnen bukken.
- Voorzie de gleuf van afvalbakken op een hoogte tussen 70 cm en 90 cm.
- De vrije doorgangsbreedte tussen het meubilair bedraagt minstens 100 cm. Op plaatsen waar men met een rolstoel moet kunnen draaien, is een ruimte van 1,50 m op 1,50 m noodzakelijk.
- Installeer meubilair met afgeronde hoeken, zonder uitstekende kanten.
- Kunstwerken die mogen worden betast, zijn ook attractief voor blinden.
- Besteed de nodige aandacht aan de correcte situering van verkeersborden, verkeerspaaltjes, straatverlichting, bloembakken, boomaanplantingen enz.